

JAN LOURENS OVER VIER JAAR DELTAPROOF: FLINKE STAPPEN GEZET

Begin 2010 startte STOWA het kennisprogramma Deltaproof. In het programma is gezocht naar praktische oplossingen om het regionale waterbeheer aan te passen aan de effecten van het veranderende klimaat. Aan directeur van Waterschap Rijn en IJssel Jan Lourens de vraag wat het kennisprogramma in zijn ogen heeft opgeleverd. Hij was als voorzitter van de 'Denktank Deltaproof' nauw betrokken bij het programma.

Wat zijn in uw ogen de belangrijkste concrete resultaten van het programma?

.....

We hebben vooruitgang geboekt bij het operationeel maken van concepten en ideeën die er waren voor het op orde brengen van het regionaal waterbeheer, met het oog op klimaatverandering. Goed voorbeeld daarvan is het begrip meerlaagsveiligheid. Dit abstracte begrip heeft nu handen en voeten gekregen en we weten inmiddels onder welke omstandigheden het de moeite loont om dit toe te passen. Ook hebben we flinke stappen gemaakt met zoetwaterbeschikbaarheid, met name op het gebied van zelfvoorzienendheid. We hebben inzicht in de lokale zoetwateroplossingen die technisch mogelijk zijn, van peilgestuurde drainage tot ondergrondse wateropslag in kreekruggen. Maar ook wat je ervan kunt verwachten.

Binnen Deltaproof hebben we hard gewerkt aan oplossingen om tot robuustere stedelijke watersystemen te komen. Denk aan het concept van groenblauwe netwerken. Daarnaast is een app ontwikkeld om met

burgers het gesprek aan te gaan wat zij zelf zouden kunnen doen (de

HuisjeBoompjeBeter app, zie elders in deze uitgave, red.).

Dit helpt om de *awareness* te vergroten. De wateroverlast in juli 2014 heeft ons allemaal weer doordrongen van de kwetsbaarheid van onze steden.

Ik ben verder erg blij met de regionale toetsing van het Nationaal Hydrologisch Instrumentarium die in het kennisprogramma is uitgevoerd. Het resultaat daarvan is een instrument dat, na noodzakelijke aanpassingen, een goed beeld geeft van de invloed van maatregelen in het hoofdwatersysteem op regionale watersystemen. De verbinding tussen hoofdwatersysteem en regionale systemen is daarmee nu goed gelegd. Zo'n instrument fungeert als noodzakelijke onderlegger voor veel andere onderzoeken naar mogelijke maatregelen. We hebben

ons terecht hard gemaakt voor een instrument dat ook op regionaal niveau goede voorspellingen doet.

Wat is er naar uw idee blijven liggen?

.....

We hebben aan het begin van het programma een warm pleidooi gehouden voor het ontwikkelen van een integrale stresstest voor waterschappen. Juist om een beeld te krijgen in hoeverre je regionale watersysteem bestand is tegen de effecten van klimaatverandering. Waar gaat het mis? En hoe erg is dat? Wat vraagt vandaag om een beslissing en wat kan wel even wachten. Niet alles is belangrijk én urgent. Op die manier kun je je maatregelen gaan prioriteren. Om allerlei redenen is de stresstest niet van de grond gekomen. Dat vind ik jammer. Ik denk dat zo'n stresstest enorm helpt om uit de klimaatwaan van de dag komen. We hebben nog even de tijd, de stresstest kan bestuurders een mooi handvat bieden om die tijd kosteneffectief te besteden.

Hoe lastig was het om focus aan te brengen in een programma dat zo veelomvattend is?

.....

Het programma is in het begin heel veel kanten opgevlogen, vooral omdat er destijds op het gebied van klimaatonderzoek al veel speelde. Daar hebben we als denktank mee geworsteld. Het hielp dat we een dag besteed hebben aan 'scenarioanalyse': wat komt er op ons af en wat betekent dat voor het onderzoek? Hieruit kwam een thema als 'zelfvoorzienendheid' naar voren. Het was lastig om het totale werkveld goed in beeld te krijgen en vandaaruit de vraag te beantwoorden: wat kunnen wij het beste met ons geld doen voor de regionale waterbeheerders? We wilden proberen vanuit het oogpunt van kosteneffectiviteit niet opnieuw zelf het wiel uit te vinden, maar zoveel mogelijk aansluiten bij lopende initiatieven en daar onze eigen vragen inbrengen. Dat betekent wel dat

Waar gaat het mis? En hoe erg is dat?

je soms op tien borden tegelijk moet schaken. Ik denk dat we daar uiteindelijk redelijk in geslaagd zijn. Maar je maakt het jezelf daar niet per se makkelijk mee.

In een interview uit 2010, bij het begin van het programma, heeft u ervoor gepleit om, zowel in Nederland als daarbuiten, goed om ons heen te kijken en de reeds aanwezige kennis te gebruiken om onze eigen klimaatvragen te beantwoorden. Is dat voldoende gebeurd?

.....

Deels wel, maar het zit niet zo in onze genen om dat echt te gaan doen. Het is een beetje het *Not invented by us syndrome*. En wellicht komt het ook voort uit een misplaatste superioriteit waar het water *know how* betreft: wat zouden wij van het buitenland kunnen leren?! We hebben alle in Nederland aanwezige actuele kennis over diverse onderwerpen wel laten vastleggen in zogenoemde Deltafacts. Die worden erg gewaardeerd en hebben hun weg naar de schappen weten te vinden. Maar ik had ook graag gezien dat we bijvoorbeeld wat meer naar andere sectoren hadden gekeken om te kijken hoe innovaties daar van de grond komen. Kunnen we daar iets van leren? Maar ja: ondertussen dendert de klimaatrein wel door. Ik vind het enerzijds jammer, maar aan de andere kant begrijpelijk dat dit aspect niet zo uit de verf is gekomen.

Deltaproof zou wat u betreft niet alleen moeten gaan om technische kennis, maar ook om gammakennis. Kortom: niet alleen nadenken over betere hoogwaterbescherming via techniek, ook werk maken van het creëren van meer (hoog)waterbewustzijn bij burgers en die handelingsperspectieven bieden als het misgaat. Heeft het programma daaraan kunnen bijdragen?

.....

Ik kan geen voorbeelden noemen van projecten die daar uitsluitend op gericht waren. Van huis uit zijn we gewend om iets technisch bij de kop te pakken. Zoiets abstracts als het creëren van meer waterbewustzijn, is veel lastiger. Hoe pak je dat aan? Wat dat betreft is het fijn te merken dat onze minister van I&M nu regelmatig aandacht vraagt voor waterbewustzijn en iedere Nederlander via een app kan zien of, en in welke mate hij onder water kan komen bij een calamiteit. De achterliggende boodschap die je hiermee aan burgers afgeeft: mensen, het

kan altijd mis gaan. U moet daar rekening mee houden en maatregelen treffen. Dat is heel wat anders dan de boodschap die we als waterschappen al decennia lang impliciet afgeven: gaat u maar veilig slapen.

We hebben het gevoel, wellicht ook de arrogantie, dat we denken altijd veilig te zijn. En we leven dat ook voor. Kijk naar het Watermanagement Centrum Nederland in Lelystad. Dat bouwen we zo ongeveer op het diepste plekje van dit land, met de suggestie voor de buitenwereld dat het niet fout kan gaan. Daar moeten we echt vanaf. De natuur toont aan dat we vroeg of laat het water niet de baas zijn. Dat lijkt me ook een belangrijke boodschap die we als waterschappen gezamenlijk moeten uitdragen. Dat kun je eigenlijk niet vangen in een project of programma, maar dat is een langdurig proces. Je moet er aan blijven trekken.

Tot slot: een belangrijk achterliggend doel van Deltaproof was om het klimaatbewustzijn bij waterschappen te vergroten en ze handelingsperspectieven te bieden. In hoeverre is dat gelukt?

.....

De waterschappen hebben volop en van harte meegedaan aan de projecten die binnen Deltaproof hebben gelopen. Ze hebben ook hun inbreng gehad in het nationale Deltaprogramma. Niet alleen inhoudelijk, ook bestuurlijk. Bovendien zie ik dat de kennis overal in den lande wordt opgepakt binnen allerlei initiatieven. Bijvoorbeeld een platform in Brabant rond zoetwaterbeschikbaarheid. Datzelfde zie ik hier in het oosten. Het NHI heeft echt zijn weg gevonden binnen de schappen. Het kan altijd beter, maar ik denk dat Deltaproof zeker verbinding heeft weten te leggen tussen kennis enerzijds en de concrete klimaatopgaven waar waterschappen voor staan anderzijds.

